

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΡΥΝΤΑΚΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΛΚΟΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΟΡΤΗΣ • ΕΚΤΟΡΑΣ ΧΟΡΤΗΣ

**ΟΣΑ ΔΕΝ
ΓΝΩΡΙΖΑΤΕ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΜΕΣΑΙΩΝΑ
500-1500**

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα	9
Εισαγωγικό σημείωμα	11
A. Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	13
1. Βασιλείς και άρχοντες	16
2. Φεουδάρχες, ιππότες, δουλοπάροικοι, σκλάβοι	51
3. Οι μειονότητες (Εβραίοι, μουσουλμάνοι κ.λπ.)	63
4. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά.	68
B. ΠΙΣΤΗ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ	83
1. Πάπες και κληρικοί	86
2. Ο μοναχισμός	102
3. Μάγοι και μάγισσες	116
4. Οι αιρετικοί και η Ιερή Εξέταση	121
5. Τα βασανιστήρια	128
6. Προλήψεις, προκαταλήψεις, δεισιδαιμονίες	136
Γ. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	149
1. Η παραγωγή	152
2. Το χρήμα.	156
3. Το εμπόριο	163
Δ. ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	171
1. Οι βαρβαρικές επιδρομές.	174
2. Οι σταυροφορίες	180
3. Πόλεμοι, εξεγέρσεις.	191

Ε. Ο ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	199
1. Η παιδεία	202
2. Η επιστήμη	215
3. Η φιλοσοφία	221
4. Οι τέχνες και η λογοτεχνία	226
ΣΤ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ	245
1. Οι πόλεις.	248
2. Λοιμοί και λιμοί.	255
3. Διατροφή και νηστεία.	263
4. Η μόδα	269
5. Η διασκέδαση	273
6. Οικογένεια, έρωτας, γάμος.	278
7. Η απονομή της δικαιοσύνης.	290
Ζ. ΟΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ	299
1. Οι εξερευνήσεις στη στεριά	302
2. Οι εξερευνήσεις στη θάλασσα.	305
Παραρτηματικές	315
Βιβλιογραφία	335

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Γερμανο-Ρωμαίοι

Τα βαρβαρικά κράτη που διαμορφώθηκαν στον πρώιμο Μεσαίωνα παρουσίαζαν ένα περίεργο μείγμα ρωμαϊκών θεσμών και γερμανικών παραδόσεων. Σε όλα το πολίτευμα ήταν μοναρχικό, αλλά μονάρχης γινόταν ο πολεμικός αρχηγός, με εξουσία κληρονομική και σχεδόν απόλυτη. Οι φράγκοι βασιλιάδες (Μεροβίγγειοι) δεν είχαν μόνιμο παλάτι και μετακινούνταν από πόλη σε πόλη. Δεν υπήρχε ούτε σκήπτρο ούτε διάδημα. Η λόγχη ήταν το πραγματικό σημάδι αναγνώρισης του μονάρχη και το ανέβασμα πάνω στη μεγάλη ασπίδα ήταν η διαδικασία της ενθρόνισής του. Αλλά και η εμφάνιση του φράγκου πρίγκιπα δεν θύμιζε σε τίποτε τη ρωμαϊκή μεγαλοπρέπεια. Τον αναγνώριζε κανείς αποκλειστικά και μόνο από τα μακριά μαλλιά, που τα μέλη της βασιλικής οικογένειας είχαν τότε το δικαίωμα να αφήνουν.¹

Ύβρις, νέμεσις, τίσις

Στις αρχές του 5ου αιώνα ηγεμόνας της Βουργουνδίας ανακηρύχθηκε ο Σιγισμούνδος, ο οποίος απέκτησε από την πρώτη του σύζυγο διάδοχο, τον Σιγέριχο. Η δεύτερη γυναίκα του βασιλιά, που πίστευε στο ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα, τον έπεισε ότι ο θρόνος του κινδύνευε από τον γιο του, γιατί, όταν θα ενηλικιώνόταν, θα τον ανέτρεπε με τη σύμπραξη των βουργουνδών πολεμιστών και των Οστρογόθων, που ήταν οπαδοί του Αρείου. Έτσι, ο Σιγισμούνδος διέταξε τον θάνατο του παιδιού του και η

εκτέλεση έγινε μπροστά του διά στραγγαλισμού. Αμέσως μετά το έγκλημα ο ηγεμόνας μετάνιωσε και οι τύψεις έκαναν τη ζωή του μαρτύριο, από το οποίο δεν απαλλάχθηκε, παρά τις προσευχές, τις νηστείες και τις δωρεές σε μοναστήρια και εκκλησίες. Σε λίγο, μάλιστα, αντιμετώπισε την εισβολή των Φράγκων και πτώθηκε. Οι Φράγκοι τον συνέλαβαν μαζί με την οικογένειά του και τους εξόντωσαν ρίχνοντάς τους ζωντανούς σε ένα πηγάδι...²

Κτερίσματα εξ ανατολών...

Ιδρυτής της Μεροβίγγειας Δυναστείας των Φράγκων ήταν ο Μεροβαίος. Ο διάδοχός του Χιλδέριχος Α΄ πέθανε το 481 και ο τάφος του ανακαλύφθηκε το 1653 στη βελγική πόλη Τουρνέ. Δίπλα στον σκελετό του βρισκόταν ο σκελετός ενός αποκεφαλισμένου αλόγου, ενώ το λείψανο του νεκρού ήταν τυλιγμένο με ένα πανωφόρι, στολισμένο με περίπου 300 χρυσά «τζιτζικια». Σε ένα του δάχτυλο φορούσε χρυσό δαχτυλίδι που κρησίμειε και ως σφραγίδα, με χαραγμένο το όνομά του και τον ρωμαϊκό τίτλο «Rex». Στον καρπό του έφερε χρυσό βραχιόλι και στη ζώνη του μια χρυσή πόρπη. Δίπλα του υπήρχε μια γυάλινη σφαίρα, ένα σακούλι με 100 χρυσά νομίσματα και ένα κιβώτιο γεμάτο με ασπμένα. Όλα τα πολύτιμα αντικείμενα είχαν προέλευση βυζαντινή...³

Εν τούτω νίκα: μέρος 2ο

Η βάπτιση του βασιλιά των Φράγκων Χλωδοβίκου έγινε περί το 500, την ημέρα των Χριστουγέννων. Ως τότε η θρησκεία των Φράγκων ήταν ένα είδος πολυθεΐας, που συνδύαζε ρωμαϊκές και κελτικές θεότητες. Ως αιτία προσέλευσής του στον

χριστιανισμό αναφέρεται ένα γεγονός παρόμοιο με εκείνο που συνέβη στον Μεγάλο Κωνσταντίνο: μια ευχή του φράγκου βασιλιά εισακούστηκε από τον Θεό, που τον ανέδειξε νικητή σε μάχη κατά των Αλαμανών.⁴

Πέθαναν για τρίκες!

Όταν ο βασιλιάς των Φράγκων Χλωδοβίκος πέθανε (511), το βασίλειο διαμοιράστηκε, σύμφωνα με το έθιμο, στους τέσσερις γιους του. Από αυτούς ο Χλοδόμπρος πέθανε αφήνοντας δύο γιους 11 και 10 ετών, που ζούσαν με τη γιαγιά τους, τη βασιλομήτορα Κλοτίλδη. Έναν χρόνο αργότερα οι θείοι τους βασιλείς Χιλδεβέρτος και Κλοθάριος ζήτησαν από την Κλοτίλδη να τους στείλει τα αγόρια, ώστε να φροντίσουν να τα ανεβάσουν στον θρόνο. Εκείνη, ενθουσιασμένη από την προοπτική να κληρονομήσουν τα εγγόνια της το βασίλειο του πατέρα τους, τα έστειλε. Όμως αυτοί, ενεργώντας με δόλο, τα συνέλαβαν και έστειλαν στην Κλοτίλδη έναν υποτακτικό τους που κρατούσε ένα ψαλίδι και ένα γυμνό σπαθί. Εκείνος, μεταφέροντας το μήνυμα των γιών της, τη ρώτησε αν επιθυμούσε να ζήσουν τα εγγόνια της κουρεμένα, πράγμα που σήμαινε ότι θα αποκλείονταν από το βασιλικό αξίωμα, ή να σφαγούν. Η Κλοτίλδη, κυριευμένη από οργή και θλίψη, απάντησε, χωρίς να το σκεφτεί, ότι προτιμούσε να τα δει νεκρά παρά κουρεμένα. Η συνέχεια ήταν τραγική. Τα δύο αγόρια σφαγιάστηκαν άγρια από τον Κλοθάριο.⁵

Του την έδωσε στο κρανίο

Ένας από τους διαδόχους του φράγκου βασιλιά Χλωδοβίκου, ο Χιλδεβέρτος, όταν κάποτε βρισκόταν στο παλάτι του στο

Μεις, κάλεσε σε αυτό τον κόμη Μαγνοβάλδο. Εκεί ο Χιλδεβέρτος και οι αυλικοί του παρακολουθούσαν ένα συνηθισμένο θέαμα, στο οποίο μια αγέλη σκύλων πάλευε με ένα θηρίο και το κατασπάραζε. Ο Μαγνοβάλδος, ανυποψίαστος για την αιτία της πρόσκλησης, απορροφήθηκε και διασκέδαζε με το θέαμα, όπως και οι υπόλοιποι θεατές. Τότε ένας από τους ακολούθους του βασιλιά, εκτελώντας τις εντολές του, τον χτύπησε με ένα τσεκούρι και του άνοιξε το κρανίο. Αιτία της δολοφονίας ήταν, όπως διαδόθηκε, ότι ο Μαγνοβάλδος σκότωσε τη σύζυγό του, μετά τον θάνατο του αδελφού του, και στη συνέχεια κοιμήθηκε με τη χήρα του. Οι στυγνές δολοφονίες από τους Μεροβίγγειους βασιλιάδες ήταν κάτι συνηθισμένο.⁶

Ξαναζεσταμένο φαγητό

Οι φράγκοι βασιλιάδες της δυναστείας των Μεροβιγγείων, επηρεασμένοι από τη ρωμαϊκή παράδοση, δημιούργησαν τον μύθο, όπως ακριβώς και οι Ρωμαίοι, ότι η καταγωγή τους αναγόταν στους Τρώες. Γοητευμένοι από τον ρωμαϊκό πολιτισμό, προσπάθησαν να τον υιοθετήσουν και να παρουσιαστούν ως συνεχιστές της ρωμαϊκής παράδοσης. Έτσι, υιοθέτησαν για τους κρατικούς αξιωματούχους ρωμαϊκούς χαρακτηρισμούς, όπως *vir gloriosus* (ένδοξος άνδρας), *eminentia* (εξοχότης), *excellentissimus* (εξοχότατος), *gloriosissimus* (ενδοξότατος) κ.ά. Στο βασίλειο άρχισαν να καλλιεργούνται τα ρωμαϊκά γράμματα, τα έγγραφα της διοίκησης συντάσσονταν στα λατινικά, στην αυλή των ηγεμόνων φιλοξενούνταν διανοούμενοι, το φορολογικό σύστημα ήταν το ρωμαϊκό, με άμεσους και έμμεσους φόρους κ.λπ.⁷

Βασιλεύει, αλλά δεν κυβερνά

Μετά τον θάνατο του Καρλομάγνου και ειδικότερα από τα μέσα του 9ου αιώνα, η παρακμή της μεγάλης του αυτοκρατορίας ήταν ραγδαία. Η βασιλική εξουσία εξασθένησε και έτσι οι κόμπτες εκμεταλλεύθηκαν τις περιστάσεις και απέκτησαν πλήρη αυτονομία στις περιοχές τους. Έτσι, το κράτος κατακερματίστηκε σε πολλές επικράτειες, οι οποίες συνδέονταν με τον βασιλιά τυπικά με τον ασθενή δεσμό του όρκου υποτέλειας. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όταν στα τέλη του 10ου αιώνα (987) ο Ούγος Καπέτος στέφθηκε βασιλιάς της Γαλλίας, τα βασιλικά εδάφη ήταν περιορισμένα στην περιοχή του Παρισιού και της Ορλεάνης, ενώ οι μεγάλοι φεουδάρχες, όπως οι δούκες της Ακουϊτανίας, της Βουργουνδίας, της Νορμανδίας, της Βρετάνης και οι κόμπτες της Φλάνδρας, της Καμπανίας της Ανδεγαυίας κ.λπ., ήταν πολύ ισχυροί και μερικοί πιο ισχυροί από τον βασιλιά. Ακόμα και στο βασιλικό φέουδο οι υποτελείς του ηγεμόνα συμπεριφέρονταν ως ληπτές, προβάλλοντας εμπόδια στις μετακινήσεις του, απαιτώντας λύτρα από τους ταξιδιώτες και τρομοκρατώντας τους χωρικούς και τον κλήρο.⁸

Όνομα και πράμα;

Στον Μεσαίωνα συνηθιζόταν να χαρακτηρίζουν τους βασιλιάδες με παρατσούκλια. Μερικά παραδείγματα για τους Λουδοβίκους, που είχαν πλούσιο «ρεπερτόριο»:

Λουδοβίκος Α' ο Ευσεβής ή Αγαθός, βασιλιάς των Φράγκων.
 Λουδοβίκος Β' ο Νέος, βασιλιάς της Ιταλίας και των Φράγκων.
 Λουδοβίκος Β' ο Τραυλός, βασιλιάς των δυτικών Φράγκων (Γαλλία).

Λουδοβίκος Γ' ο Τυφλός, βασιλιάς της Ιταλίας και της Βουρ-

γουνδίας.

Λουδοβίκος Δ' ο Βαυαρός, βασιλιάς της Γερμανίας και της Ιταλίας.

Λουδοβίκος Δ' ο Υπερπόντιος, βασιλιάς των δυτικών Φράγκων (το «Υπερπόντιος» επειδή είχε φυγαδευτεί στην Αγγλία).

Λουδοβίκος Β' ο Γερμανικός, βασιλιάς της Γερμανίας.

Λουδοβίκος Ε' ο Οκνηρός, βασιλιάς των δυτικών Φράγκων.

Λουδοβίκος ΣΤ' ο Παχύς, βασιλιάς της Γαλλίας.

Λουδοβίκος Ζ' ο Νέος, βασιλιάς της Γαλλίας.

Λουδοβίκος Η' ο Λέων, βασιλιάς της Γαλλίας.

Λουδοβίκος Θ' ο Άγιος, βασιλιάς της Γαλλίας.

Λουδοβίκος Ι' ο Εριστικός, βασιλιάς της Γαλλίας.

Λουδοβίκος ΙΒ' ο Πατέρας του Λαού, βασιλιάς της Γαλλίας.⁹

Ευρωπαϊκή Βαβυλωνία

Πριν από τον εκχριστιανισμό τους οι λαοί της Βόρειας Ευρώπης μιλούσαν ο καθένας τη δική του γλώσσα και διάλεκτο. Ούτε και η θρησκεία ήταν κοινή. Αλλού μοναδικοί ύψιστοι θεοί, αλλού λατρείες της φύσης, αλλού μαγείες. Πολιτικά, οι κοινωνίες του Βορρά ήταν κατακερματισμένες. Στην Ιρλανδία το 800 υπήρχαν περίπου 150 βασιλεια. Στη Νορβηγία ως τον 10ο αιώνα υπήρχε μια πολιτική κοινότητα-μονάδα σε κάθε πεδιάδα. Στα εδάφη της σημερινής Πολωνίας, από τον 7ο ως τον 10ο αι. υπήρχε ένα μωσαϊκό λαών. Οι παραπάνω κοινωνίες, χωρίς να είναι κοινωνίες ισονομίας – υπήρχαν παντού ελίτ–, διέθεταν κυρίως μια ανεξάρτητη ως έναν βαθμό αγροτιά, που δεν συναλλασσόταν μόνο με τους γαιοκτήμονες-εκμισθωτές. Γενικά, υπήρχε η εικόνα ενός πολιτικού και κοινωνικού συνονθυλεύματος.¹⁰

Προτερήματα και ελαττώματα

Ο γερμανός αυτοκράτορας Καρλομάγνος (742-814) είχε τις ιδιαιτερότητές του: Ήταν πανύψηλος, αλλά η φωνή του ήταν ψιλή και ηκούσε περίεργα, αν σκεφτεί κανείς ότι προερχόταν από έναν γίγαντα. Είχε σπουδαίες επιδόσεις στο κυνήγι, όπως και στο κολύμπι, και λάτρευε τα άλογα, τα οποία περιποιόταν συχνά μόνος του στους στάβλους του παλατιού. Ιδιαίτερη αδυναμία είχε στις γυναίκες, ώστε η συλλογή του από συζύγους και παλλακίδες δεν είχε να ζηλέψει τίποτε από τα χαρέμια των σουλτάνων. Απεχθανόταν το μεθύσι, το οποίο δεν επέτρεπε ούτε στον εαυτό του ούτε στους άλλους που έτρωγαν στο ίδιο τραπέζι. Όταν έτρωγε, του άρεσε να ακούει μουσική ή θρησκευτικές αφηγήσεις, ιδίως από το βιβλίο του Αγίου Αυγουστίνου «Περί της πολιτείας του Θεού». Τα μεσημέρια του καλοκαιριού έπαιρνε έναν υπνάκο, αλλά τη νύχτα υπέφερε από αϋπνίες...¹¹

Η χριστιανός ή μακαρίτης...

Ο Καρλομάγνος, εκτός από μεγάλος κατακτητής, ήταν και ικανότατος πολιτικός, που σεβόταν τα έθιμα των φύλων τα οποία είχε υποτάξει και είχε ενσωματώσει στο φραγκικό κράτος. Αυτό όμως δεν συνέβη με τους Σάξονες στη Βόρεια Γερμανία, οι οποίοι τόλμησαν να προβάλουν σθεναρή αντίσταση στη φραγκική διείσδυση και στις προσπάθειες εκχριστιανισμού τους. Ο Καρλομάγνος μέχρι το 804 είχε πραγματοποιήσει πολλές εκστρατείες εναντίον τους. Όταν όμως εγκατέλειπε τη χώρα τους, αυτοί εξεγείρονταν, καταργούσαν την κυριαρχία του, αποκέρυπταν τον χριστιανισμό και επανέρχονταν στην παραδοσιακή θρησκεία τους, που ήταν παγανιστική. Το 782 λέγε-

ται ότι ο Καρλομάγνος εκτέλεσε σε μια μέρα 4.500 Σάξονες. Το 797 μάλιστα είχε εκδώσει διάταγμα με το οποίο προβλεπόταν η ποινή του θανάτου για όσους ασπάζονταν άλλη θρησκεία πλην του χριστιανισμού.¹²

Ελεύθερη πτώση

Ο Καρλομάγνος, που είχε ζήσει στην Ιταλία για 15 χρόνια πριν γίνει βασιλιάς των Φράγκων, αισθανόταν αντιπάθεια για τους Βενετούς, επειδή αυτοί αποκόμιζαν τεράστια κέρδη από το δουλεμπόριο. Όταν, λοιπόν, στέφθηκε από τον πάπα αυτοκράτορας (800), ο δόγης και η βενετική αριστοκρατία ανησύχησαν. Ωστόσο ο πατριάρχης της Βενετίας και το μεγαλύτερο μέρος του κλήρου, ακολουθώντας τον πάπα, είχαν φιλοφραγκική στάση. Ο δόγης Τζιοβάνι Γκαλμπάιο, για να περιορίσει τη δύναμη του πατριάρχη και της φιλοφραγκικής μερίδας στην πόλη, διόρισε επίσκοπο έναν νεαρό Έλληνα, 16 μόλις ετών, τον Χριστόφορο. Για να αναλάβει τα καθήκοντά του, ο Χριστόφορος έπρεπε να χειροτονηθεί από τον πατριάρχη, αλλά εκείνος αρνήθηκε να το κάνει. Η απάντηση του δόγη ήταν άμεση και σκληρή. Ο πατριάρχης συνελήφθη, σύρθηκε στην κορυφή του πύργου του και από εκεί γκρεμίστηκε.¹³

Ως εδώ και μη παρέκει

Παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε ο Καρλομάγνος για την κατάρτιση διοικητικών και εκκλησιαστικών στελεχών, οι μορφωμένοι επίσκοποι ήταν λίγοι. Οι περισσότεροι απ' αυτούς, καθώς και η πλειονότητα των ηγουμένων, ενδιαφέρονταν συνήθως να συγκεντρώσουν μεγάλο αριθμό ιερών λειψάνων.

Σε ένα μοναστήρι, για παράδειγμα, υπήρχαν τα λείψανα 56 μαρτύρων, 34 οσίων, 14 παρθένων, 4 αγίων και πολλών αγνώστων νεκρών. Ωστόσο οι μοναχοί προσεύχονταν όχι μόνο για τη σωτηρία τους, αλλά και για τη σωτηρία του μονάρχη. Σε ένα κοινόβιο 300 μοναχοί και 100 κληρικοί προσεύχονταν αδιάκοπα γι' αυτόν. Ο Καρλομάγνος, που δεν τον ευχαριστούσε η κατάσταση αυτή, αναγκάστηκε να πάρει αυστηρά μέτρα για τον τρόπο λειτουργίας των μοναστηριών.¹⁴

Γερά να 'ναι κι ό,τι να 'ναι...

Ο Καρλομάγνος είχε πολλές κόρες, τις οποίες αγαπούσε τόσο πολύ, ώστε δεν τις άφησε να παντρευτούν. Ωστόσο δεν είχε αντίρρηση να έχουν παράνομες σχέσεις, με αποτέλεσμα να αποκτήσουν πολλά νόθα παιδιά. Ο Καρλομάγνος δεν θύμωνε καθόλου γι' αυτό, αφού και ο ίδιος, ακολουθώντας το παράδειγμα των προκατόχων του, απέκτησε δεκαοχτώ παιδιά από τέσσερις συζύγους και πέντε ερωμένες. Από τα παιδιά του, τα δέκα ήταν νόθα και μόνο οχτώ ήταν νόμιμα. Οι ιερωμένοι της Αυλής και οι Πάπες της Ρώμης έκλειναν τα μάτια και αντιμετώπιζαν με επιείκεια τη μουσουλμανική ηθική του καλού χριστιανού βασιλιά...¹⁵

Όλα για την... Ειρήνη!

Το 800 ο πάπας Λέων Γ', που δυσκολευόταν να ενσαρκώσει την ενότητα της Δύσης μέσα στο ευρωπαϊκό χάος, είχε την έμπνευση να στέψει τον Καρλομάγνο ρωμαίο αυτοκράτορα. Πήρε αφορμή από την ανωμαλία που είχε δημιουργηθεί στον βυζαντινό θρόνο όταν η Ειρήνη η Αθηναία είχε τυφλώσει τον

γιο της και ασκούσε μόνη την αυτοκρατορική εξουσία. Με τη στέψη του Καρλομάγνου η παπική Εκκλησία συνδέθηκε με την αυτοκρατορική εξουσία και ο πάπας απέκτησε μεγαλύτερο κύρος. Ο Καρλομάγνος, αμέσως μετά τη στέψη του, έριξε το βλέμμα του στην Ανατολή, όπου κέντρο ήταν η Νέα Ρώμη (Κωνσταντινούπολη) και οι γνήσιοι διάδοχοι του Οκταβιανού και του Μεγάλου Κωνσταντίνου, και σκέφτηκε να ζητήσει σε γάμο την Ειρήνη την Αθηναία. Η Ειρήνη κολακεύτηκε και ήθελε να δεχτεί την πρόταση, αλλά την εμπόδισαν οι σύμβουλοί της.¹⁶

«Θανατερή» αδιαλλαξία...

Τον Ιανουάριο του 814 επιδεινώθηκε η υγεία του Καρλομάγνου και ο αυτοκράτορας υποχρεώθηκε να μείνει στο κρεβάτι με υψηλό πυρετό. Αδιαφορώντας για τις συμβουλές των γιατρών, ακολούθησε δική του μέθοδο για να καταπολεμήσει την αρρώστια του. Πιστεύοντας ότι έπρεπε να χτυπηθεί όπως ένας εχθρός, με επιθετική αδιαλλαξία, την έθεσε σε «κατάσταση πολιορκίας» και την τιμώρησε με αυστηρή νηστεία! Δεν έτρωγε καθόλου στερεή τροφή, αλλά μέρα παρά μέρα ένα αφέψημα ή σούπα. Οι γιατροί τον παρακαλούσαν να ακολουθήσει μια θεραπεία λιγότερο καταστροφική, αυτός όμως αρνήθηκε. Έτσι, στις 28 Ιανουαρίου 814 ο εξαντλημένος οργανισμός του υπέκυψε...¹⁷

Οι περιπέτειες ενός... πτώματος

Ο Καρλομάγνος υπήρξε αναμφίβολα από τον Μεσαίωνα μέχρι σήμερα ο διάσημος νεκρός που γνώρισε τις περισσότερες εκταφές. Το πτώμα του φαίνεται ότι προσέφερε πρόσθετη εξουσία σε όποιον κάθε φορά αποφάσιζε την εκταφή του. Το έτος 1000

η εκταφή του, με διαταγή του Όθωνα Α', συμβόλιζε ότι η οθωνική δυναστεία έμπαινε επίσημα υπό την αιγίδα του Καρλομάγνου. Η δεύτερη εκταφή, το 1165, θεωρήθηκε ότι έγινε μετά από θεία αποκάλυψη «προς δόξαν Χριστού και κραταίωσιν της αυτοκρατορίας...». Αρκετές φορές πραγματοποιήθηκε εκταφή του και κατά τον 20ό αιώνα, με τελευταία αυτήν του 1998.¹⁸

«Ευσεβής» και παραδόπιστος

Ο γιος του Καρλομάγνου Λουδοβίκος ο Ευσεβής, που αργότερα ο φιλόσοφος Βολταίρος θα του δώσει το παρωνύμιο «Αγαθός», κάθε άλλο παρά αγαθός ή ευσεβής ήταν. Όταν κάποτε είδε ότι το δημόσιο ταμείο ήταν άδειο, δεν δίστασε να στήσει με τους Εβραίους μια προσοδοφόρα επιχείρηση: αυτός και οι Εβραίοι συγκέντρωναν δούλους που είχαν αγοραστεί ή αιχμαλωτιστεί και τους πουλούσαν στους μουσουλμάνους της Ισπανίας. Η συνεργασία του αυτοκράτορα με τους Εβραίους, που γέμισε το δημόσιο ταμείο, συνεχίστηκε, ώσπου οι σταυροφόροι, εκμεταλλευόμενοι την απουσία του στην Ιταλία, κατέσφαξαν τους αλλόθρησκους συνεταιίρους του.¹⁹

Αλόη η θανατηφόρος

Ο γερμανός αυτοκράτορας Όθων Β', σύζυγος της βυζαντινής πριγκίπισσας Θεοφανώς, το 982 εκστράτευσε στην Ιταλία για να εκδιώξει τους Σαρακηνούς που κατείχαν το νότιο τμήμα της, καθώς και τη Σικελία. Προχωρώντας όμως στην Καλαβρία, υπέστη μεγάλη ήττα και μόλις που διασώθηκε κολυμπώντας. Στη συνέχεια μπήκε σε ένα καράβι, χωρίς να αποκαλύψει ποιος ήταν, και έφτασε στα εδάφη του στη Βόρεια Ιταλία. Ωστόσο τον

Δεκέμβριο του 983 πέθανε εντελώς ξαφνικά. Αιτία του θανάτου του ήταν η υπερβολική δόση αλόης που του δόθηκε ως φάρμακο για να ανακουφιστεί από τον πυρετό που τον ταλαιπωρούσε.²⁰

Ένας «βυζαντινός» γερμανός αυτοκράτορας!

Ο Όθων Γ', αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους, γιος του Όθωνα Β' και της βυζαντινής πριγκίπισσας Θεοφανώς, ανέβηκε στον θρόνο το 966, σε ηλικία 14 ετών, και πέθανε σε ηλικία 22 ετών. Αυτοκράτορας με θρησκευτικό ζήλο, εγκατέλειπε συχνά τη διακυβέρνηση της αυτοκρατορίας για να πραγματοποιήσει κάποιο προσκύνημα. Θεωρούσε τον εαυτό του Ρωμαίο και ζητούσε από τον παιδαγωγό του, τον πολυμαθή Γερβέρτο, να τον απαλλάξει από τη σαξονική επαρχιώτικη απλοϊκότητά του και να φροντίσει για την ελληνική του καλλιέργεια. Ο Γερβέρτος, τον οποίο ο Όθων ανέβασε στον παπικό θρόνο ως Σιλβέστρο Β', θεωρούσε ότι ο Όθων ήταν ο πιο σημαντικός από τους Έλληνες, κληρονομικός ηγεμόνας των Ρωμαίων και ανώτερος από αυτούς στην ευφυΐα και στη ρητορική δεινότητα. Οι αξιωματούχοι του Όθωνα έφεραν τις βυζαντινές ονομασίες «λογοθέτες» και «πρωτοσπαθάριοι» και μερικές φορές τα ονόματά τους ήταν γραμμένα με ελληνικούς χαρακτήρες, ενώ στο ένα μέρος της σφραγίδας του απεικονιζόταν γυναικεία μορφή με ασπίδα και λόγχη, που συμβόλιζε τη Ρώμη.²¹

Η πιο «πειστική» θυσία...

Ο νορμανδός βασιλιάς Όλαφ ήταν άνθρωπος ευχάριστος, κομψός και ωραίος. Μπορούσε να τρέχει πάνω στα κουπιά

των πλοίων ενώ οι άλλοι κωπηλατούσαν. Ήταν ταχυδακτυλουργός και μπορούσε να παίζει ταυτόχρονα με τρία αιχμηρά εγχειρίδια, μπορούσε να πετά δύο λόγχες συγχρόνως και να χτυπά εξίσου καλά και με τα δυο του χέρια. Όταν κάποτε επισκέφθηκε τη Βρετανία, προσπλυτίστηκε στον χριστιανισμό και φανατίστηκε. Έτσι, το 995 που εκλέχθηκε βασιλιάς της Νορμανδίας κατέστρεψε τους ειδωλολατρικούς ναούς της χώρας του και έχτισε χριστιανικές εκκλησίες. Όταν πολλοί χωρικοί, αντιδρώντας, στασίασαν και του ζήτησαν να εξακολουθήσει να προσφέρει θυσίες στον θεό Θορ, το δέχτηκε και... θυσίασε σ' αυτόν όλους τους αρχηγούς των στασιαστών. Μετά τη θυσία όλοι οι Νορμανδοί σταδιακά ασπάστηκαν τον χριστιανισμό.²²

Αντίδραση «καταπέλις»

Στις αρχές του 11ου αιώνα στον θρόνο της Νορμανδίας ανέβηκε ο Γουλιέλμος, νόθο παιδί του Ροβέρτου Α', που αργότερα ονομάστηκε Γουλιέλμος ο Κατακτητής. Όταν οι ευγενείς επαναστάτησαν αμφισβητώντας τη νομιμότητά του, αυτός έπνιξε την εξέγερση στο αίμα. Λένε ότι ήταν οξυδερκής και πανούργος, θεός για τους φίλους του και διάβολος για τους εχθρούς του. Οι υπαινιγμοί για τη γέννησή του δεν φαίνεται να τον ενοχλούσαν, αφού πότε πότε υπέγραφε και ως Γουλιέλμος ο Νόθος. Όταν κάποτε πολιορκούσε την Αλανσόν, κάποιοι από τους πολιορκούμενους τόλμησαν να εκστομίσουν από τα τείχη βρισιές για τον παππού του. Ο Γουλιέλμος προσβλήθηκε τόσο, ώστε αμέσως έδωσε εντολή να βγάλουν τα μάτια των αιχμαλώτων που είχε συλλάβει και να τους διαμελίσουν. Ύστερα έστειλε τα μέλη τους με καταπέλτες μέσα στην πόλη...²³

Οφθαλμόν αντί... ελαφιού

Ο Γουλιέλμος Α΄ ο Κατακτητής (1028-1087) ανέβηκε στον αγγλικό θρόνο το 1066 και κυβέρνησε με σκληρότητα απέναντι στους ευγενείς, οι οποίοι, όταν αναχώρησε για το φέουδό του στη Νορμανδία, βρήκαν την ευκαιρία να επαναστατήσουν. Όταν επέστρεψε, κατέστρεψε τις επαναστατημένες περιοχές και ερήμωσε τον Βορρά, αφανίζοντας σπίτια, σιταποθήκες, τη συγκομιδή και τα ζώα. Μοίρασε τις πιο εύφορες περιοχές στους Νορμανδούς που τον υποστήριζαν και τους ενθάρρυνε να χτίσουν πύργους και οχυρά για να ελέγχουν τον εχθρικό πληθυσμό, ενώ παράλληλα κράτησε για τον εαυτό του τα πιο εύφορα εδάφη. Σε μια περιοχή 45 χιλιομέτρων, που κρίθηκε κατάλληλη για το βασιλικό κυνήγι, όλα τα σπίτια, οι εκκλησίες και τα σχολεία κατεδαφίστηκαν για να μην εμποδίζονται τα άλογα και τα κυνηγετικά σκυλιά. Αυτό ήταν το Νιου Φόρεστ και όποιος τολμούσε να σκοτώσει ελάφι μέσα σε αυτό τιμωρούνταν με εξόρυξη των οφθαλμών.²⁴

Έσκασε μετά θάνατον!

Ο Γουλιέλμος Α΄, όσο μεγάλωνε, τόσο γινόταν και πιο ευτραφής, με αποτέλεσμα να μην μπορεί μόνος του να ανέβει στο άλογό του. Λένε μάλιστα ότι ο βασιλιάς της Γαλλίας Φίλιππος Α΄ έλεγε ειρωνικά για τον Γουλιέλμο πως ήταν έγκυος και επρόκειτο να γεννήσει. Η παχυσαρκία του ήταν μάλλον και η αιτία της πώσης του από το άλογο στη διάρκεια μιας εκστρατείας του. Τραυματισμένος θανάσιμα, μεταφέρθηκε σε ένα μοναστήρι κοντά στην πόλη Ρουέν, όπου συνέταξε τη διαθήκη του. Όταν πέθανε, τον έβαλαν σε ένα φέρετρο, το οποίο όμως αποδείχθηκε πολύ στενό για τον όγκο του. Στη διάρκεια της

κπεδίας του οι υπηρέτες προσπάθησαν να χωρέσουν με τη βία το τεράστιο σώμα του και τότε αυτό έσκασε, γεμίζοντας την εκκλησία με τη «βασιλική» οσμή του...²⁵

Άσφαιρα τα πυρά;

Ο Γοδεφρείδος Μαρτέλος ήταν κόμης της Ανδεγαυίας και έζησε τον 11ο αιώνα, μέσα στην αμαρτία, κατά τους συγχρόνους του, εξαιτίας των γάμων και των διαζυγίων του. Σε ηλικία 26 ετών, το 1032, ο πατέρας του τον πάντρεψε με την Ανιές, χήρα του Γουλιέλμου του μεγάλου της Ακουιτανίας. Γύρω στα 1050 ο Γοδεφρείδος την απέπεμψε με το επιχείρημα ότι ήταν κοντινή συγγενής εξ αγχιστείας, πράγμα που ήταν γνωστό, αλλά αυτό δεν τον είχε εμποδίσει να ζήσει μαζί της για 18 χρόνια. Δεν πέρασε πολύς καιρός και ο Γοδεφρείδος βρήκε άλλη χήρα για σύζυγο, τη Γρέσι, μια πλούσια αριστοκράτισσα. Λίγο αργότερα την αντικατέστησε προσωρινά με την Αντέλ, κόρη του κόμη Εύδου, για να την ξανακαλέσει κοντά του, αλλά και πάλι για λίγο. Τέλος, βρήκε νέα σύζυγο, την Αδελαΐδα, που είχε καταγωγή γερμανική. Αυτή η φαινομενική αστάθεια του Γοδεφρείδου υπαγορευόταν από την επιθυμία του να αποκτήσει κληρονόμο. Κι επειδή τα χρόνια περνούσαν, έψαχνε εδώ κι εκεί πυρετωδώς, αλλά χωρίς επιτυχία. Η στειρότητα οφειλόταν στον ίδιο, κάτι που στην εποχή του οι άνδρες αρνιούνταν να το παραδεχτούν.²⁶

Άλλος το όνομα και άλλος τη χάρη!

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα ο πολιτικός κατακερματισμός της Δυτικής Ευρώπης δημιουργούσε, σε κάποιες περιπτώσεις,

περίεργες καταστάσεις. Για παράδειγμα, στα μέσα του 12ου αιώνα ο βασιλιάς της Αγγλίας Ερρίκος Β΄ ο Πλανταγενέτης ήταν ταυτόχρονα και υποτελής των βασιλιάδων της Γαλλίας, καθώς, ως δούκας της Νορμανδίας και κόμης του Μαιν και της Ανδεγαυίας, κατείχε φέουδα εξαρτώμενα από το γαλλικό στέμμα. Όταν μάλιστα παντρεύτηκε την Ελεονόρα, κληρονόμο του δουκάτου της Ακουιτανίας, τα εδάφη που κατείχε ως φεουδάρχης στο γαλλικό έδαφος είχαν πολύ μεγαλύτερη έκταση από τις ιδιόκτητες γαίες των γάλλων βασιλιάδων! Έπρεπε να περάσει πολύς ακόμα χρόνος για τη δημιουργία των εθνικών κρατών.²⁷

Παρθένος και με τη βούλα

Ο γερμανός αυτοκράτορας Ερρίκος Β΄ (1002-1024) νυμφεύθηκε την Κυνεγόνδη, αλλά ποτέ δεν ήρθε σε σαρκική επαφή μαζί της. Το θέλησε ο ίδιος αλλά και η σύζυγός του, που αφιέρωσε την παρθενία της στον Βασιλέα των Ουρανών. Όταν ο αυτοκράτορας ήταν ετοιμοθάνατος, είπε στους συγγενείς της: «Σας την παραδίδω, όπως μου την εμπιστευτήκατε. Μου τη δώσατε παρθένο και σας την παραδίδω παρθένο». Επειδή μερικοί αμφισβήτησαν την αγνότητα της Κυνεγόνδης και μάλιστα την κατηγορήσαν για μοιχεία, αναγκάστηκε να υποστεί τη δοκιμασία της θεοδικίας. Έτσι, περπάτησε ξυπόλυτη πάνω σε πυρακτωμένο σίδηρο και, όπως αναφέρεται, δεν τραυματίστηκε καθόλου. Αυτό σήμαινε ότι οι κατηγοροί της είχαν άδικο. Η βασίλισσα ήταν πράγματι παρθένα. Τελικά και αυτή και ο σύζυγός της αγιοποιήθηκαν και θεωρήθηκαν πρότυπα συζυγικής αγνότητας.²⁸

Μια γυναίκα, δύο άντρες

Ο Φίλιππος Α΄ της Γαλλίας (1060-1108) είχε νυμφευθεί τη Βέρθα της Ολλανδίας, από την οποία μάλιστα είχε αποκτήσει διάδοχο. Ωστόσο στα σαράντα του ερωτεύθηκε την όμορφη Βερτράνδη, που ήταν σύζυγος του κόμνη Φούλκον του Ανζού. Με τα πολλά έπεισε τον κόμνη να χωρίσει τη Βερτράνδη για να τη νυμφευθεί αυτός, κάνοντάς τη βασίλισσα. Όμως ο πάπας Ουρβανός, που είχε φτάσει στη Γαλλία για να κηρύξει την Πρώτη Σταυροφορία, αφόρισε τον Φίλιππο με την κατηγορία ότι ο χωρισμός της Βερτράνδης ήταν προϊόν ανήθικης συναλλαγής με τον κόμνη. Ο Φίλιππος, αφού επέμεινε για 12 χρόνια στο «αμάρτημά» του, τελικά δέχτηκε να χωρίσει και ο πάπας τον συγχώρησε. Αλλά ύστερα από λίγο μετάνιωσε για τη μετάνοιά του και κάλεσε τη Βερτράνδη πάλι κοντά του. Αυτή τον πήρε και πήγαν μαζί στον παλιό της σύζυγο, τους συμφιλίωσε και έκτοτε φαίνεται ότι προσέφερε εξίσου και στους δύο τα θέληγντρά της...²⁹

Βίος και πολιτεία

Η Θηρεσία της Καστίλλης (1070-1130), κόρη του κόμνη Αλφόνσου ΣΤ΄ της Καστίλλης και της Λεόν, παντρεύτηκε τον Ερρίκο της Βουργουνδίας και από τότε η κομπτεία, το φέουδο που της δόθηκε ως προίκα, πήρε το όνομα Πορτογαλία. Μαζί με τον Ερρίκο προσπάθησε να κάνει το φέουδό της ανεξάρτητο κράτος, χωρίς επιτυχία. Μετά τον θάνατο του Ερρίκου (1112) η Θηρεσία συνέχισε τις προσπάθειές της και βοήθησε τους φεουδάρχες και τους δουλοπάροικους να μάθουν την τέχνη του πολέμου. Πολέμησε για πολλά χρόνια εναντίον της αδελφής της Ουράκα, νικήθηκε, συνελήφθη αιχμάλωτη, ελευ-

θερώθηκε και επέστρεψε στο φέουδό της. Παρέδωσε μεγάλο μέρος της εξουσίας της στον εραστή της Φερνάνδο Περέζ ντε Τράβα και δαπάνησε τεράστια ποσά για να ικανοποιήσει τον παράνομο έρωτά της. Συγκρούστηκε με τον γιο της Αλφόνσο Ερρίκο, νικήθηκε, εκτοπίστηκε μαζί με τον εραστή της και πέθανε πάμπωχα.³⁰

Ο Αγγλο-Γάλλος

Ο Ερρίκος Β', που ανήλθε στον αγγλικό θρόνο το 1154, ήταν γιος του μεγάλου γάλλου φεουδάρχη Γοδεφρείδου Πλανταγενέτη, κόμη της Ανδεγαυίας και δούκα της Νορμανδίας. Τα δικαιώματά του στον θρόνο της Αγγλίας απέρρεαν από το γεγονός ότι ήταν δισέγγονος του Γουλιέλμου του Κατακτητή, ο οποίος το 1066 είχε εισβάλει στην Αγγλία και είχε καταλάβει τον θρόνο της. Τα εδάφη του Ερρίκου στη Γαλλία ήταν πολύ πιο εκτεταμένα από τα βασιλικά εδάφη και επομένως ήταν πιο ισχυρός από τον επικυρίαρχό του. Συνέβαινε έτσι το παράδοξο ως βασιλιάς της Αγγλίας να είναι ισότιμος με τον γάλλο βασιλιά, αλλά ως φεουδάρχη στη Γαλλία να είναι τυπικά υποτελής του. Όταν ο Ερρίκος ανακηρύχθηκε βασιλιάς της Αγγλίας, δεν μιλούσε τη γλώσσα των υπηκόων του και τον περισσότερο καιρό διέμενε στη Γαλλία.³¹

Με τα καρύδια του

Όταν στις αρχές του 12ου αι. ο σταυροφόρος νορβηγός βασιλιάς Σίγουρντ επέστρεψε στην πατρίδα του, έμεινε για λίγο στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί κάλεσε σε δεξίωση τη βασιλική οικογένεια, θέλοντας να τους καταπλήξει. Η βυζαντινή αυτο-

κράτειρα, προκειμένου να τον φέρει σε δύσκολη θέση, διέταξε να αγοράσουν όλα τα ξύλα από την αγορά. Έτσι, οι άνθρωποι του Σίγουρντ δεν βρήκαν ξύλα, που τα ήθελαν για να μπορούν να θερμάνουν την αίθουσα της δεξίωσης. Όταν του ανέφεραν το γεγονός, τους διέταξε να αγοράσουν από την αγορά όλα τα καρύδια που υπήρχαν. Χρησιμοποιώντας τα καρύδια αντί για ξύλα, διατήρησε την αίθουσα σε όλη τη διάρκεια της δεξίωσης ζεστή. Όταν η βασίλισσα το πληροφορήθηκε, αρκέστηκε να παραδεχτεί ότι ήταν ένας τετραπέρατος ηγεμόνας.³²

Μεταξύ κατεργαρίων...

Ο νορβηγός βασιλιάς Σίγουρντ, επιστρέφοντας στη χώρα του, έμεινε για λίγο στην Κωνσταντινούπολη μαζί με τους θησαυρούς που είχε αρπάξει από τις χώρες της Ανατολής. Οι βυζαντινοί άρχοντες, επειδή ήθελαν τους άντρες του για μισθοφόρους αλλά περισσότερο τους θησαυρούς του, έπεισαν τον βασιλιά Αλέξιο Κομνηνό να απαγορεύσει την αναχώρησή του. Ο Νορβηγός αντιμετώπισε την κατάσταση με μεγάλη πονηριά. Γέμισε πολλές κασέλες με πέτρες και τις σφράγισε με την προσωπική του βούλα. Στη συνέχεια ισχυρίστηκε ότι θα πήγαινε για κυνήγι και άφησε στον βυζαντινό βασιλιά τις κασέλες για ενέχυρο. Μετά από λίγες μέρες ο Αλέξιος ανακάλυψε την απάτη, αλλά τότε ο Σίγουρντ βρισκόταν μακριά.³³

Ήρωας και μπαμπούλας

Ο βασιλιάς της Αγγλίας Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος (1157-1199), γιος του Ερρίκου Β', ήταν το πρότυπο της ιπποτικής

γενναιότητας. Ένας συγγραφέας μάλιστα της εποχής τον υμνούσε για τον θαυμασμό και το δέος που προκαλούσε στους αλλόθρησκους αντιπάλους του. Έγραφε, λοιπόν, ότι, όταν τα άλογα των Σαρακηνών δίσταζαν από φόβο να περάσουν κάποια λόχμη, τα αφεντικά τους που τα ίππευαν τους έλεγαν: «Νόμισες ότι είναι ο βασιλιάς Ριχάρδος της Αγγλίας;». Και, σε περιπτώσεις που τα παιδιά έκαναν αταξίες και φώναζαν, οι γονείς τους προσπαθούσαν να τα ηρεμήσουν λέγοντάς τους: «Ησυχάστε, διαφορετικά θα φωνάξω τον βασιλιά Ριχάρδο και αλίμονό σας!». ³⁴

Το χρήμα στο... κεφάλι του

Ο Ριχάρδος Α' ο Λεοντόκαρδος ήταν άνθρωπος της περιπέτειας και έζησε μια μυθιστορηματική ζωή. Είναι χαρακτηριστικό ότι, στα 10 χρόνια της βασιλείας του, στην Αγγλία είχε μείνει μόλις 6 μήνες. Μόλις αναγορεύθηκε βασιλιάς, ξεκίνησε αμέσως για τους Αγίους Τόπους, συμμετέχοντας στην Τρίτη Σταυροφορία. Κατά την επιστροφή του πιάστηκε αιχμάλωτος από τον δούκα της Αυστρίας Λεοπόλδο, με τον οποίο είχε συγκρουστεί στην Παλαιστίνη και τον είχε εξυβρίσει. Αφού απελευθερώθηκε πληρώνοντας λύτρα, γύρισε για λίγο στην Αγγλία και έφυγε ύστερα για τη Γαλλία, όπου βρίσκονταν τα πατρογονικά του φέουδα. Εκεί πέθανε άδοξα και πρόωρα, πληγωμένος από δηλητηριασμένο βέλος, ενώ πολιορκούσε ένα κάστρο στο οποίο είχε ακούσει ότι βρισκόταν κάποιος θησαυρός. ³⁵

Ο κοκκινοτρίχης

Στη Γερμανία το 1152 αυτοκράτορας ανακηρύχθηκε ο Φρειδερίκος Α' Μπαρμπαρόσσα (1152-1190), σε ηλικία τριάντα

ετών. Το παρουσιαστικό του δεν ήταν καθόλου επιβλητικό. Ήταν κοντός, ωχρός, με ξανθά μαλλιά και κόκκινα γένια, γι' αυτό και οι Ιταλοί τού έδωσαν το παρατσούκλι «Μπαρμπαρόσσα» (κοκκινογέννης). Ήταν ιδιαίτερα ευφυής, είχε ισχυρή θέληση και ήταν αγαπητός στους φίλους και ανελέητος προς τους κακοποιούς, για τους οποίους θέσπισε πολύ σκληρές τιμωρίες. Χώρισε την πρώτη του σύζυγο με την πρόφαση ότι είχε συγγενικούς δεσμούς με αυτήν και παντρεύτηκε μια κληρονόμο της κομτείας της Βουργουνδίας. Έτσι, μαζί με τη νέα του γυναίκα εξοικονόμησε και ένα βασίλειο.³⁶

Τα πήρε όλα κι έφυγε

Στα μέσα του 12ου αιώνα οι ιταλικές πόλεις της Λομβαρδίας, εκμεταλλευόμενες τη σύγκρουση ανάμεσα στον πάπα και στον γερμανό αυτοκράτορα Φρειδερίκο Α', πήραν όλα τα κυβερνητικά δικαιώματα που ασκούσαν ως τότε στο όνομα του αυτοκράτορα από επισκόπους, κόμτες και μαρκήσιους. Τη φεουδαρχική τάξη αποκατέστησε ο Φρειδερίκος, καταλαμβάνοντας την πιο επιθετική από τις κοινότητες, το Μιλάνο (1158). Οι κοινότητες των λομβαρδικών πόλεων του παρέδωσαν δουκάτα, μαρκιονίες, κομτείες, υπατικά αξιώματα, νομισματοκοπεία, τέλη αγορών, φόρο χορτονομής, τέλη αμαξών και διοδίων, μύλους, ψαρότοπους, γέφυρες, κάθε χρήση του τρεχούμενου νερού και την καταβολή ενός ετήσιου φόρου, τον οποίο πλήρωνε κάθε φυσικό πρόσωπο. Γενικά, του παρέδωσαν όλα τα κυβερνητικά και οικονομικά δικαιώματα.³⁷

**Ένα βιβλίο πανόραμα της Ευρωπαϊκής Μεσαιωνικής Ιστορίας
για να μάθουμε «αλήθειες» που η ιστορική έρευνα αντιπαρέχεται ή αποσιωπά.**

Ο μεσαιωνικός κόσμος της Δύσης δεν είναι τόσο γνωστός στη χώρα μας, όσο π.χ. η μεσαιωνική ελληνική ιστορία της βυζαντινής αυτοκρατορίας ή άλλες ιστορικές περιόδους. Η κατάλυση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας οδήγησε στην παρακμή της οικονομίας και, συνακόλουθα, στην πολιτισμική παρακμή. Γι' αυτό και στον Μεσαίωνα δόθηκε ο χαρακτηρισμός «Σκοτεινοί Χρόνοι». Ωστόσο, η εποχή αυτή, που διήρκεσε περίπου 1000 χρόνια, χαρακτηρίζεται από μερικές κρίσιμες στιγμές αλλαγής για τις εξελίξεις της ευρωπαϊκής ιστορίας. Στα τέλη αυτής της περιόδου η Ευρώπη ήταν ένας διαφορετικός κόσμος απ' ό,τι στις αρχές της και είχε διαμορφώσει την περίπλοκη φυσιογνωμία που διατήρησε λίγο πολύ από τότε ως σήμερα.

Μέσα από μικρά και εύληπτα κείμενα, ο αναγνώστης μπορεί να παρακολουθήσει ενδιαφέρουσες και εν πολλοίς άγνωστες πτυχές που συνδέονται με τις πολεμικές επιχειρήσεις της εποχής, τις σταυροφορίες, τους βασιλιάδες, την Εκκλησία, την οικονομία, την πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα, τις μεγάλες γεωγραφικές ανακαλύψεις κ.λπ., που βρίσκονται στη βάση της εμφάνισης του νεότερου κόσμου.